

BUITEN

20^E JAARGANG N^O. 24.

ZATERDAG 12 JUNI 1926.

Foto C. Steenbergh.

ONZE MOOISTE POLDER. GEZICHT VAN DEN LEEGHWATERWEG OP DEN
KERKTOREN TE MIDDEN-BEEMSTER.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE VINGER VAN HET NOODLOT, DOOR HEADON HILL (24)	BLZ. 278
ONZE MOOISTE POLDER (GEÏLL.), DOOR A. L.	BLZ. 277, 280—282
DEENSCHEN BRIEVEN UIT VERRE LANDEN II, DOOR KNUD POULSEN	BLZ. 281
GALLEN (GEÏLL.), DOOR AFER	BLZ. 282—283
MERKWAARDIGE BLOEMEN (GEÏLL.), DOOR A. J. VAN LAREN	BLZ. 283
SPREEKWOORDEN EN SPREEKWIJZEN AAN HET BUITENLEVEN ONTLEEND, DOOR MR. C. BAKE	BLZ. 284
DE GROOTE OF ST. MAARTENSKERK TE TIEL (GEÏLL.) DOOR J. D. H. VAN UDEN	BLZ. 284—286
KONINGEN IN BALLINGSCHAP, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (20)	BLZ. 287
VOORZOMER (ILLUSTRATIE)	BLZ. 288

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE VINGER VAN HET NOODLOT

door

HEADON HILL.

24)

STEEDS kijkend naar het houtvestershuisje, liep Alf het veld over en verkende den oever der rivier. In het eerst begreep hij niet hoe hij zonder de molenbeek over te zwemmen den molen steunen kunnen bereiken, maar spoedig ontdekte hij de loopsteenen boven de waterkeering en zoo kwam hij aan het doel.

Tot zijn verrassing stond de buitendeur van den molen open. Zulk een verzuim van de cipiers verbaasde hem, tot hij begreep dat de open deur aan twee oorzaken te danken kon zijn — of aan het vertrouwen dat de open deur niet opgemerkt zou worden daar niemand hier mocht passeeren; of aan het meer verontrustende feit dat Sir Dudley reeds binnen het gebouw was.

Als een spook gleed de oud-soldaat uit het maanlicht in den donkeren ingang en hij had slechts twee stappen gedaan toen zijn voet tegen een hoop stroo stiet. Nog een stap en hij schopte tegen metaal. Hij bukte zich en voelde dat hij tegen een petroleumblik had gestooten. Er was altijd nog een flauwe hoop in zijn geest geweest, dat de brand, waarmee de baronet had bedreigd, maar bluf was geweest, doch deze brandbare stoffen vertelden hem dat het vreeselijke waarheid was.

Alfs eerste opwelling was die ellendige dingen op te nemen en ze in de molenbeek te werpen. Maar nauwelijks had hij dit besluit genomen of de uitvoering ervan werd belet door het geluid van stemmen op de bovenverdieping. De woorden waren onverstaanbaar, maar een der stemmen was die eener vrouw. Plotseling weerklonk een heldere lach, een deur werd dichtgeslagen en zware voetstappen begonnen de trap af te komen.

De man met de sleutels kwam naar beneden en Alf wilde die sleutels hebben zooals hij nog nooit in zijn leven naar iets had verlangd.

Stil als een kat sloop hij de deur uit en wachtte vol blijde hoop.

VIERENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

DE FILM-OPNAME.

Achter elkaar kwam de Amphibian Film Syndicate-troep uit het boschpad op het veld. „Miss Maud Blair”, als gids, liep aan het hoofd der processie; zij deed alle moeite om zoover mogelijk op een afstand te blijven van het huisje, waar zij haar jeugd had doorgebracht als Sally Grimes, de lichtzinnige, landelijke schoone. Mr. Wommersley, alleen denkend aan zijn film, had gereedelijk haar verklaring geloofd dat de houtvestersvrouw een helleveeg was en dat het verstandiger was haar tegenwerking te vermijden tot Sir Dudley aanwezig was en zijn autoriteit kon doen gelden.

Allen was volmaakte stilte bevolen, en de employees volgden de „sterren” over het veld naar de oevers van den stroom. Inwendig verwenschten zij Mr. Wommersley's voorliefde voor realisme als de oorzaak dat zij een halven ton machinerieën in het donker over een pad in het bosch moesten sleuren. Maar Fabian was een goed kereltje en heel royaal als hij geld had, en zij zouden hem niet in den steek laten.

Op een teeken van de film-ster zetten zij hun bagage neer aan weerskanten van de waterkeering. Mr. Wommersley en „Miss Blair” gingen ietwat terzijde staan om de dingen te bespreken, terwijl de ondergeschikten hun gloeiende gezichten afveegden en zich versterkten met een flinke teug uit een flesch.

Mr. Wommersley liet zijn bliken glijden over de ruïne van den molen en het diepe water van den stroom dat tegen het gebroken rad werd gestuwd. De opname, die hij wilde maken, was slechts een episode uit het groote drama in vijf acten: „Als vrouwen haten”, en slechts de held en de heldin traden erin op; maar het was het meest opwindende gedeelte van de heele film. Verscheiden mindere krachten hadden in kleinere scènes op het atelier voor de camera gespeeld, waarbij hijzelf en „Maudie” nu en dan hadden meegedaan, maar hier in de climax, kwamen zij alleen op het doek.

In de limousine had Mr. Wommersley zich voor zijn rol verkleed als een kranige, jonge landjonker — in een opzichtig geruit costuum. Maar zijn mooie pels had hij tot het laatste oogenblik aangehouden. Uit zijn zak haalde hij een rol getypte papieren.

Het was het scenario van „Als vrouwen haten”.

„Maudie” fluisterde hij vol eerbied, „wij zijn er — op de duizeling-wekkende hoogte van mijn wildste dromen. Dit is voor ons gebouwd. Het is een gift van de goden”.

„Miss Blair” had zenuwachtig gestaard naar het roode gordijn van het houtvestershuisje, maar zij keerde zich naar haar patroon. Haar positie was ietwat moeilijk, maar zij hield van haar beroep en van den roem, welken zij daardoor had verkregen. Zij deelde geheel in Mr. Wommersley's verrukking.

„Ja”, antwoordde zij, „het zal een goede opname worden. Ik zie noch den vuurwerk-expert, noch Sir Dudley Glenister, maar zij zullen wel spoedig komen. Vindt je niet dat wij moesten beginnen met de scène op het molenrad? De brand staat niet in het boek, de auteur moet het maar bij het scenario schrijven als climax van onze film. Waarschijnlijk zal hij den schurk den molen laten verbranden zonder te weten dat de heldin uit zijn klauwen is ontsnapt”.

„Je hebt evenals altijd gelijk, Maudie”, gaf Mr. Wommersley opgewekt toe.

Hierna liep de directeur der Amphibians naar den oever der molenbeek om nog eens van naderbij het tooneel te bekijken. Zooals hij reeds had gezegd, scheen de plek geschapen te zijn voor de film. Het rad was geplaatst in een stevig metselwerk dat aan het benedeneinde van de molenbeek een barrière vormde; en de bovenrand van het metselwerk was een meter breed als veilige staanplaats voor ieder, die eroverheen liep. Grimes zelf gebruikte het even vaak als de loopsteenen in het ondiepere gedeelte van den stroom boven de waterkeering. En daar het scenario eischte dat de heldin zou worden voorgesteld als zich vastklemmend aan het molenrad, was het blijkbaar een voordeel dat het rad buiten werking was gesteld. Dat het stilstond zou door het publiek niet worden opgemerkt door de opwinding waarin het verkeerde bij het levendige spel van den held.

Het zou trouwens niet moeilijk zijn in het atelier het rad een schijn van beweging te geven door handige retouche.

Zoo noodig zou bij het negatief later de illusie van schuim en spuitend water gevoegd kunnen worden.

„Absoluut volmaakt!” riep Mr. Wommersley verrukt. „Het eenige wat je hebt te doen is langs den bovenrand van dien dam te loopen, naar beneden te klimmen en te poseeren op het rad. Als alles gereed is, wordt het electriche licht opgedraaid, ik ren langs den gevaarlijken rand, klim eraf en trek je omhoog. Ik draag je naar dezen kant van den oever, Maudie, leg je voorzichtig neer en wuif je frissche lucht toe met mijn hoed. Het zal overweldigend zijn”.

„Miss Blair” maakte eenige tegenwerping.

„Het is jammer, dat wij Joe Devine niet hebben meege-nomen”, sprak zij. „Het had nog een beter effect gemaakt als de schurk ons had bedreigd met een pistool en jij had hem, als wij op den oever waren, doodgeschoten”.

„Drommels, ik wou dat ik daaraan had gedacht”, riep Mr. Wommersley uit. „Maar”, vervolgde hij snel, „het zou het groote effect van den brand hebben verminderd. Je vergeet, mijn kind, dat, dank zij den dollen baronet, de schurk in den molen tot asch moest verbranden. Wij moeten zorgen, dat de ellendeling sterft en wij moeten ook een reden voor den brand hebben. Het zou ongeschikt zijn onze kunst op te offeren aan het onverklaarbare”.

„Miss Blair” zweeg. Zij wist, dat wanneer Fabian Wommersley in brallende woorden over zijn Kunst begon te praten, hij zoo onwrikbaar was als een rots van graniet. Bovendien was de schurk, Mr. Joe Devine, niet bij hen en zij zouden hem daarbij noodig hebben.

De directeur van de Amphibian keerde zich nu naar zijn helpers. Eenige korte bevelen hadden ten gevolge, dat de verschillende toestellen opgezet werden, en ieder werd gezegd wat hem te doen stond.

Mr. Wommersley trok zijn pels uit, vouwde ze netjes op en legde ze voorzichtig buiten het zoeklicht van de camera.

„Miss Blair” deed hetzelfde met den mantel, die haar tooneelcostuum bedekte.

Mr. Wommersley gaf het teeken dat het electriche licht aangeknipt moest worden.

Oogenblikkelijk schoot de schitterende straal over het veld, over den molen aan den anderen oever en op den steenen dam, die het rad insloot. Maar de tijd voor de camera was nog niet gekomen. Deze voorafgaande verlichting was slechts om de twee hoofdfiguren te beschijnen, wanneer zij het gedeelte van den dam hadden bereikt, dat over het rad heenhangt. Er was afgesproken dat Mr. Wommersley „Miss Blair” zou helpen op het rad te stappen om te zien of hij zijn goedkeuring kon hechten aan de houding welke zij op haar ongemakkelijke plaats had aangenomen. Dan zou hij naar den anderen oever terugkeeren. Daarna kon de camera aan het werk gaan en de held zou weer komen aansnellen, nu alsof hij voor het groote publiek speelde, en de redding volvoeren.

De tocht erheen leverde geen moeilijkheden op en „Miss Blair”, die in de uitoefening van haar vak voor heeter vuren had gestaan, klom op de scheppen van het oude rad met sierlijke vlugheid. Het bruisende water van de molenbeek, dat door de stroomversnelling werd opgejaagd, joeg de dame geen schrik aan — de dame die uit een ongevaarlijke vlieg-machine per parachute was neergedaald; die heen en weer was geschud door een tammen, tandeloozen tijger en die uit een reddingsboot was geworpen door den meest tammen bioscoopshurk, Mr. Joe Devine.

Vijf minuten op een ongevaarlijk molenrad was kinderspel vergeleken bij deze onaangename ervaringen.

„Alles in orde?” riep Mr. Wommersley haar toe.

„Best, maar maak het niet te lang”, was het antwoord.

„Het is zoo gemeen koud”.

De held snelde terug naar den oever, riep den operateur toe te beginnen en liep weer langs het smalle pad in zijn besten Wommersley-stijl — een held tot aan de toppen van zijn vingers. Maar terwijl hij zich liet vallen om de heldin op te trekken, zag hij dat er iets niet in orde was.

„Miss Blair” staarde naar den oever, dien hij juist had verlaten, in plaats van haar verrukten blik op haar redder te laten rusten.

De richting van haar verschrikte oogen volgend, begon hij te vloeken, toen hij zag, dat twee mannen onder het electriche licht waren gekomen. Hij kende ze niet, maar het waren Z. Excellentie Stephen Colne en Inspecteur Wagge van Scotland Yard.

Een doordringende gil van de vrouw op het rad leidde zijn aandacht van de indringers af.

„Het rad heeft zich bewogen!” kermde „Miss Blair”. „O, mijn God! ik word doodgedrukt”.

Mr. Wommersley wrong wanhopig zijn handen, maar een groote man met breede schouders rende over den rand van den dam, schoof den acteur minachtend op zij, smiet hem bijna in het woelige water, dat een doorgang had gevonden langs het gebroken rad.

„Uit den weg, aap”, donderde John Grimes met zijn diepe basstem. „Ik zal haar wel redden”.

En al dien tijd draaide het toestel door en bracht het ongelukkige figuur, door den „held” geslagen, op de film.

Toen nam Inspecteur Wagge de leiding in handen.

VIJFENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

HET GEVECHT IN DE DUISTERNIS.

Aan het eind van den tweeden dag van zijn gevangenschap was Norman Slater geestelijk en lichamelijk bijna geheel uitgeput. De vochtige vloer van zijn gevangenis vol ratten, en de beperktheid van zijn bewegingen, veroorzaakt door den ketting, hadden zijn heele lichaam doen verstijven. Gloeiende ijzers schenen zijn vleesch te doorboren en het was alsof zijn hoofd met een bijl was gespleten. Zijn geest was vervuld van neerslachtigheid door zijn machteloosheid om het meisje te helpen, dat in de bovenkamer was opgesloten.

Gedurende den dag had Mrs. Grimes hem tweemaal eten en drinken gebracht en het binnen zijn bereik gezet, en was weer vertrokken, zonder een woord te zeggen. John Grimes was niet bij hem geweest, maar Norman hoopte toch, dat hij zich schaamde over de taak, hem door zijn meester opgedragen.

Honderd keeren verwenschte Norman zijn dwaasheid om Alf Grinsteads vertrek uit te stellen tot vierentwintig uren na zijn eigen heengaan om Kathleen te zoeken. Anders zou zijn trouwe dienaar niet zoo lang gewacht hebben en hier geweest zijn voor den tijd, dien Dudley Glenister had bepaald voor zijn laatste duivelsche daad. Maar nu was die tijd gekomen. Als hij het spoor had gevolgd en met de snelheid van een hazewind was toegesneld, zou het nog maar luk-raak zijn den molen te bereiken, tijdig genoeg om het dubbele treurspel te voorkomen.

Korten tijd nadat Mrs. Grimes hem zijn laatsten maaltijd had gebracht en toen het gedempte licht door de ijzeren tralies hem vertelde dat de avond was gekomen, had hij reden om scherp te luisteren. Hij meende dat hij buiten op den oever van de molenbeek iemand hoorde spreken, onsamenvattend, alsof hij praatte met iemand, wiens antwoorden onhoorbaar waren. Als het een stem was en niet het zuchten van den wind door de boomen, dan was het niet die van John of Judith Grimes, maar iets veel zwakkers. Zou het mogelijk zijn dat Kathleen op de bovenverdieping den een of anderen voorbijganger had kunnen aanroepen?

Maar het geluid — wat het dan ook was — hield op en er gebeurde niets. Ongeveer een half uur later werd zijn aandacht weer getrokken en dezen keer viel er niet aan te twijfelen. De buitendeur van den molen werd geopend, er werd een suizend geluid alsof stroo op den grond bij den ingang werd neergeworpen, het geluid van metaal op steen, en een zware stap op de trap. Sir Dudley Glenister was gekomen en was naar Kathleen gegaan om haar eindbesluit te vernemen. Norman begreep dat het beslissende oogenblik gekomen was. Maar hoe zou het gaan met het dappere meisje boven? Zou zij begrijpen, dat zij haar eigen leven moest redden door schijnbaar in te gaan op de afschuwelijke voorwaarden, een belofte die zij later niet behoefde na te komen?

Zeër spoedig hoorde hij de stappen weer naar beneden komen en een hevige angst greep hem aan. Want de stevige stap op de trap vertelde dat de baronet boven een weigering had ontvangen en dat hij dorstte naar wraak.

„De molen zal door brand vernield worden. Maar voor de vlammen oplaaien, zal ik terugkomen met een rijzweep en met intrest de aframmeling betalen, die je mij in Cadogan Gardens hebt gegeven”, had Dudley Glenister dien morgen bedreigd.

En nu stond hij op het punt dit te doen. De sleutel knarste in het slot en een lamp glom bij den deuringang. De baronet trad binnen en de zweep, die hij om zijn hoofd zwaaide, knalde als een pistoolschot.

„Nu zullen wij je eens flink afranselen, kereltje, en als je niet meer zweet, zal ik je fijn gaar roosteren” gromde hij.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

ONZE MOOISTE POLDER. BLOESEMWEELDE AAN DEN VOLGERWEG (BIJ ZWAANSVLIET) IN DE BEEMSTER.

ONZE MOOISTE POLDER.

VAN de overwinningen op het water, door onze voorvaderen behaald, kan de droogmaking van den grootsten waterplas van noordelijk Holland, het Beemstermeer, zonder eenigen twijfel tot de schoonste gerekend worden. Niet alleen verlost zij Holland van een gevaarlijk meer, dat bij elken storm aan het reeds zoo schaarsche land knaagde en verrijkte zij het met vruchtbare landouwen, maar bovendien schonk zij het aanzijn aan een polder, die het oog bekoort. Een bezoek aan de Beemster doet den minnaar van landschapsschoon niet, als in andere polders, met weemoed terugverlangen naar de woeste schoonheid der wateren die eertijds golfden waar thans — zeker, vruchtbare, maar o zoo eentonige-groene vlakten zich uitstrekken. Want met de herschepping van Beemstermeer in Beemsterpolder werd een nieuwe schoonheid geboren! ☞ „Alles is hier schooner en grooter dan in de oude landen”, schrijft de vrouw van den predikant van de Beemster, Ds. Adrianus Wolff, de bekende Betje Wolff die er ongeveer achttien jaren woonde, in 1774. En met die enkele woorden is het grote contrast, dat de Beemster vormt met het omliggend land, duidelijk aangegeven. In „de oude landen” rondom kronkelende vaartjes en slootjes, popperige huisjes, intieme hoekjes, alles ongetwijfeld van een zekere bekoring, in de Beemster — die, hoewel ongeveer vier Meter beneden den zeespiegel, veel meer aan vasteland doet denken dan het oude land eromheen waar het water vaak overheerscht — statige rechte lanen, stoere boerderijen, uitgestrekte boomgaarden, die in den bloesemtijd dezen polder doen wedijveren met de om zijn bruidstooi befaamde Betuwe. ☞ In één opzicht is de Beemster er op achteruitgegaan. De „lusthoven” en „meerbuitens”, er door vermogende Amsterdammers aangelegd en gebouwd, zijn verdwenen. De tijd, waarin Vondel van dit op Neptunus veroverde land kon zingen:

Daar jaagt de windhond 't wild, daar rijdt de koets uit spelen:
Men danst, men banketteert in 's koopmans rijke buurt . . .

is voorbij, en geen Amsterdamsch koopman komt meer op de gedachte, hier zijn buitenverblijf te vestigen. Verdwenen is de buitenplaats „Zwaansvliet”, in 1628 gebouwd door François van Os, den zoon van Dirck van Os, een der oprichters van de Oost-Indische Compagnie, die tot de droogmaking van de Beemster den steun gaf, en — met andere vermogende patriciërs — het geld er voor bracht. Verdwenen is het huis „Vredenburg”, door niemand minder dan den bekwamen bouwmeester Pieter Post omstreeks 1647 voor Frederik Alewijn gebouwd. Maar toch herinnert nog wel hier en daar, voornamelijk aan den Volgerweg, iets aan dezen glorie-tijd: men ziet er nog het hek van „Zwaansvliet” (de er op prijkkende beelden zijn ter kwader ure naar den tuin van het Rijksmuseum verhuisd), de statige poort van „Vredenveld”, het hek van „Volgerwijk” en het tot boerderij verformde „Rustenhoven”, waarachter, op een aantal boomen van het oude park, een talrijke kolonie reigers verblijft. Ook ziet men er nog deftige oprijlanen, thans voerend naar moderne huizingen of flinke boerderijen, en opgaand geboomte, overblijfsel van een ouden lusthof. En dit alles draagt zeer bij tot de schoonheid van dezen Volgerweg, die — vermoedelijk wel wat overdreven — in de 17de eeuw „de vermaackelykste en lustzinnigste weg van Holland” is genoemd, maar nog thans een sieraad is van den polder. ☞ Het is de zuidelijkste dwarsweg van de Beemster. De zuidelijkste helft van den polder is trouwens in haar geheel de aantrekkelijkste. Hier bevinden zich de meeste groote boerderijen en boomgaarden hier wordt ook de landbouw beoefend. Het noorden is wat opener en ijler. ☞ Mooi is ook de Middelweg, die van den Volgerweg naar „de Buurt” voert, Midden-Beemster, het hart van den polder, aan de kruising van twee statige hoofd-

Foto C. Steenbergh.

ONZE MOOISTE POLDER. DE KRUISSING VAN VOLGER- EN PURMERENDER WEG IN DE BEEMSTER.

lanen, waar een dorp ontstond, dat er met zijn iepen- en kastanjelanen en zijn marktplein prettig en welvarend uitziet. Aan den Middelweg staat het oudste nog bestaande huis van de Beemster, met een karakteristieken gevel van 1682, thans bewoond door Beemster's burgervader, den heer W. de Geus, die zich beijvert, aan het eigenaardig schoon van zijn gemeente meer bekendheid te geven. ☞ We moeten ten slotte nog vermelden, dat tegenover de verdwijning der buitenplaatsen vooruitgang op meer dan één gebied is te stellen. Bepalen wij er ons in „Buiten” toe, er op te wijzen dat Betje Wolff in haar hierboven reeds aangehaalden brief klaagt over de modderigheid der wegen in den winter; thans is elke weg uitnemend bestraat. ☞ Waarlijk, de zoo gemakkelijk te bereiken Beemster, verdient meer bewondering, dan dezen onzen mooisten polder tot dusverre ten deel viel.

A. L.

Deensche brieven uit verre landen.

II.

EEN AUSTRALISCHE BOSCHBRAND

IK heb eens in Denemarken een dennenbosch zien branden. Het vlamde werkelijk flink en het rookte ook danig, maar het genoegelijke geknetter van de naalden en de aangename welbekende geur van brandende dennetakken brachten mij in een soort gezellige Kerstavondstemming. Men kreeg lust een spelletje te spelen om pepernoten. Twee hazen, die het op hun borst hadden, hinkten met tegenzin weg van de plaats des onheils, en een arme goudvink, die niet geassureerd was, lamenteerde luidkeels boven de rookwolken. Dat was alles. Gelukkig! ☞ Hier kan men nog (men moet wel zeggen helaas) steeds boschbranden zien, waarbij werkelijk iets brandt en waar de vlammen met zulk een geweld en zulk een woede razen, dat legioenen van stoombrandspuiten niet meer zouden uitrichten dan een oorspuit uitgericht zou hebben bij

den brand van Kristiansborg-slot. ☞ Kort geleden was er een ongewoon hevige brand hier bij ons. Er was telkens hier en daar in de buurt wat brand geweest, maar van niet veel beteekenis, slechts hier en daar een paar duizend bunder land. Alles wachtte op een van de heete stormen uit het Noorden. Zelden wordt er ontdekt wie begint met er een lucifer bij te houden, maar de farmers, die groote gebieden in de bosschen gehuurd hebben om er hun schapen te laten grazen, laten zeker vaak een kleinen waslucifer vallen in de hoop het volgende jaar betere grasplaatsen te krijgen tusschen de afgestorven, verkoolde boomen. ☞ De verwachte storm uit het Noorden kwam op een goeden morgen en zette vaart in het vuur, en in den loop van weinige uren brandden de bosschen in een omtrek van vele vierkante mijlen. De droge bergbosschen vatten vlam als papier. Het was alsof men — ja laat ons zeggen den slag van Waterloo meemaakte. Rook, vlammen en vonken sloegen uit naar alle kanten, boven en beneden. De torenhooge rubberboomen stortten neer met een gedreun als een kanonschot, door de zuiging van de vlammen werd de schors van de boomen afgerukt met een rits-rats als van springende granaten, en daartusschendoor knetterde en knalde het onophoudelijk als van infanterie-salvo's. De vlammen bulderden en zwiëpten door de lucht als tienduizenden door een storm heen en weer geslagen legertenten. De wegen dreunden onder de hoefslagen. Dat waren de paarden en het vee, dat in vliegende vaart van de bergen naar beneden kwam. Zij lieten een lucht van geschroeid hoorn en haar na. In het begin slechts zwak als in een grooten kapperswinkel op Zaterdagavond, als de snorren met de warme ijzers opgezet worden — maar later werd het een onhoudbare benauwende walm. ☞ Daarop volgden de houthakkers met hun families van de weinige hutten aan den buitenkant van de bosschen. Zij kwamen aanloopen, wasbleek van schrik, met vogelkooien, spuwbakken, gerookte lamsbouten en alle andere zonderlinge dingen, die men in het algemeen in de eerste plaats redt, als er een paniek ontstaat. ☞ Er werden expedities te paard uitgerust

om hulpeloze brandende dieren af te maken. De schuwe paarden werden met de sporen zoo ver aangedreven als de rook het toeliet. ☼ In een hollen weg bleven wij stilstaan, een klein gedeelte van ons, en hielpen de verbrande schapen en geiten aan een snellen dood. Een paard lag op zijn rug tusschen twee boomen gekneld en sloeg wanhopig met zijn vier pooten in de lucht. Het was hartverscheurend een hond wat verderweg in een vosseknip vast te hooren zitten, midden in de vlammen, en hem niet te kunnen helpen. ☼ Intusschen joegen de wilde dieren der bosschen ons voorbij in een bont mengelmoes, hazen, wilde konijnen, vossen en buideldieren, alle door elkaar. De konijnen kwamen door den brand bevangen van de rotsen rollen; zij gingen van pijn op hun zij liggen en sloegen in twee, drie slagen tegen den grond, net als een blik die op het droge terecht komt. Het was een beweging, die een laatste stuip-trekking was vóór den dood. ☼ Een bloedende vos, wiens linkerachterpoot in een knip achtergebleven was, kwam met een wanhopigen en wilden grijns om den bek op de rest van zijn pooten aanrennen, alsof hij ons wilde wijsmaken, dat hij er eigenlijk blij om was, dat hij dien poot minder mee te dragen had. Dappere soldaat! Ik legde aan om hem de oorlogsmedaille in lood te geven. Nu, hij kreeg die van achteren, op den rechter slip van zijn roode jas. Never mind, hij verliet het tooneel als kamerheer, maar gedecoreerd werd hij. ☼ Overal op den bodem was leven of liever was dood. Ook de kruipdieren vonden, dat het warm was. De slangen schoven met het boven-

lichaam hoog opgeheven over het gloeiende gras, en in zulk een razende vaart trokken zij hun lichaam achter zich aan, dat het *rechthoekig* leek als een gespannen touw en van achteren met propellen voortbewogen scheen en niet door snelle zig-zag-bewegingen. Eenige van hen vielen uit bij den wedloop, wentelden zich om en om in hevige pijn en toonden de lichtgekleurde, griezelige buiken. ☼ De dikke kikvor-

schen en padden zaten stil, door den brand aangetast, hun lichamen klopten, hun buiken gingen hevige op en neer, en zij staarden voor zich uit met uitpuilende, wijdgeopende oogen, als hadden ze die te veel ingespannen bij de studie voor een examen. Ja, die arme kerels — ze waren werkelijk opgegaan voor een benauwd examen, voor meer dan hun „botjes“-tentamen. Maar zij namen het gelaten op. Zouden zij wel veel lijden, die dieren? ☼ De vogels, kakatoes, pelikanen, ibissen en kraanvogels vlogen boven in de rookwolken, maar vielen neer en lagen op den grond met uitgespreide vleugels en angstig geopende snavels. Men dacht een oogenblik aan een dameshoedenwinkel. ☼ De nacht brak aan en werd één zee van door rook omsluerde vlammen. De volgende dag bracht onweer en hevige regenbuien. Dat bekoelde de vuurgeesten, en langzaam aan kwamen zij al walmend tot rust. ☼ Het rookende slagveld bood de dagen daarop een afschuwelijk schouwspel aan. Overal vernieling en lijken. De raven en kraaien waren ter plaatse gekomen en hipten rond om de oogen van de doode dieren uit te hakken. Daarna gingen zij vadsig neerzitten en hielden siësta, met de stijve, leelijke borstels bij den wortel van hun snavel samengekleefd van gestold bloed. ☼ Ergens lag een kangoeroe half verkoold, in elkaar gerold, die met zijn bek zijn eigen staart vast omkneld had. Die had zeker zichzelf gebeten, omdat er bij de onzegbare pijniging op een gegeven oogenblik een wilde drang in hem opkwam om een *andere* pijn te voelen, een *nieuwe*, alleen maar niet altijd *diezelfde* eeuwige, onduldbare helsche foltering. Verandering is zeker ook wel welkom in de wereld van pijnen. Zij had geen jong in haar buidel; het was niet de tijd van het jaar daarvoor; maar zelfs al was het niet

te laat in het jaar geweest, zou zij haar jong niet bij zich gehad hebben; want, merkwaardig genoeg, de kangoeroes werpen, als zij in gevaar zijn, altijd hun jongen van zich om zichzelf als zij misschien nog te kunnen redden. „Dat zijn” — zou een Heromisschien nog te kunnen redden. „voor zoover mij bekend is, dotus hierbij gevoegd hebben — „voor zoover mij bekend is, de eenige dieren, die dit doen”. ☼ Maar het meest sensationeële nummer van het slagveld was — wat bijna te vergelijken is met den beroemden karper in den even beroemden pereboom — een jong paard, dat in zijn namelooze pijn vier el hoog gesprongen was op een kleinen, laagstammigen boom. Daar stond het nu op zijn sokkel als een vreeselijk monument boven alle smart en pijn. Van achteren en van terzijde was het niet zoo aangrijpend om aan te zien. Het stond met twee pooten stijf naar voren en twee stijf achteruit, als op een onderstel, en leek een groot hobbelpaard. Maar van voren gezien had het een uitdrukking van bijna bovenaardsche angst, verwrongenheid en pijn. De kop werd in de hoogte gehouden door een tak, die tusschen de kaken gedrongen was en die den bek openperde en de tong, die nog groenachtig zag van het grazen, opzij uit deed steken. De raven hadden het dier de oogen uitgepikt. Het staarde recht voor zich uit met de leege, roode oogholten. De lippen waren weggescheurd, en zoo waren de gele toetsen van de groote voortanden in een wilden grijns zichtbaar. ☼ Toen ik het zag was het avond, en het paard stond daar met zijn gelen, vreeselijken grijns tegen de maan te lachen en staarde met de roode, leege oogen uit over de bergen, waar de

verkoelde boomreuzen in eindeloze rijen stonden als een reusachtig leger van zwarte geraamten, die uit hun graven opgerezen waren en de berghellingen afgekomen waren, maar bij den aanblik van het paard plotseling halt gemaakt hadden en in angst en afgrijzen de armen uitgestrekt hadden naar de ondoorgrondelijke muzieknoden van de geweldige hemel-partituur, de twintigduizend

Foto C. Steenberghe.

ONZE MOOISTE POLDER. HET CENTRUM VAN MIDDEN-BEEMSTER.

zwijgende sterren. Naar het Deensch van KNUD POULSEN.

GALLEN.

ALLE afwijkingen van de normale gedaante der planten, welke door parasieten worden veroorzaakt, noemen wij gallen. Meestal zijn het misvormingen van zeer opvallend uiterlijk en bestaande uit weefsels die aan de normale plant niet worden gevonden. De gallen worden aan bijna alle plantendeelen aangetroffen en werden reeds door de natuuronderzoekers in de oudheid, als Hippocrates en Plinius, opgemerkt en in hun werken beschreven. De belangstelling, die men in die tijden voor de soms zoo bizar gevormde gallen koesterde, was uitsluitend van practischen aard, omdat aan de misvormingen geneeskraft werd toegedicht voor allerlei kwalen. De eerste, die van dit onderwerp wetenschappelijke studiën maakte, was Marcello Malpighi (1675—1679). ☼ Verreweg de meeste gallen worden veroorzaakt door dierlijke parasieten, vooral door bladherbergt een aantal vormen, in het bijzonder bacteriën en schimmels, die hun soortgenooten, de hoogere planten, als tafelschuimers bewonen en door hun aanwezigheid de lichamen der gastheeren min of meer verminken. Iedereen kent de heksenbezems, welke aan allerlei boomen te vinden zijn, dicht opeengedrongen massa's dunne takjes, die veel vroeger den indruk maken van verwaaide vogelnesten. Deze heksen-

bezems worden veroorzaakt door de aanwezigheid van schimmels, wier kleurloze draden in het hout van het slachtoffer leven. En de bacteriën? In de wortels van de lupine en vele andere peuldragende gewassen woekeren bacteriën, die de cellen met hun dichte drommen opvullen en aan de dunne vezelige wortels kleine knolvormige verdikkingen doen ontstaan, waarin door de indringers uit gasvormige, atmosferische stikstof chemisch gebonden stikstof kan worden gefabriceerd, welke den gastheer ten dienste staat. ☞ Ofschoon nu de heksenbezems en de bacterieknolletjes der lupineplanten in den eigenlijken zin gallen kunnen worden genoemd, bedoelt men in den regel met die uitdrukking slechts de misvormingen, welke door insecten of andere dieren worden teweeg gebracht. Onze afbeelding geeft er een van weer, welke veel op eikebladeren wordt gevonden en door de galwesp *Dryophanta folii* teweeg wordt gebracht. Wanneer we het eikegalletje opensnijden, vinden wij er een kleine larve in, welke na volwassen te zijn geworden, in den poptoestand overgaat en verandert in een klein galwespje, dat zich een weg baant door het luchtig gebouwde weefsel van de galappel en door een kleine ronde opening naar buiten komt. ☞ Een zeer vreemde omstandigheid in het leven der galwespen is, dat er een zogenaamde generatiewisseling optreedt. Hieronder wordt verstaan een beurtelings optreden van geslachtelijke en ongeslachtelijke voortplanting. Er is geen bepaalde regel aan te geven, maar in de meeste gevallen leven de zich langs ongeslachtelijken weg door onbevruichte eieren voortplantende dieren in den herfst en veroorzaken de najaarsgallen, terwijl de generatie welke mannetjes en wijfjes levert, in het voorjaar optreedt. Vaak zijn deze twee generaties geheel verschillend van elkaar en dragen ook verschillende namen, omdat men in den tijd, waarin ze gedoopt werden, nog niet inzag dat men te maken had met twee gedaanten van één diersoort! ☞ Zijn de bladgalletjes van den eik steyig van maaksel, heel anders is het gesteld met die van *Schizoneura lanuginosa*. In den zomer van 1925 kwamen deze bladluizengallen in abnormaal grooten getale in Zuid-Limburg voor op de Kurkiep. De meestal lage struiken van deze laatste plant, welke langs de hellingen der holle wegen groeiden, waren dikwijls dicht bezet met vuistgrooten taaie blazen, die van binnen bedekt bleken te zijn met duizenden blauwgrijze bladluizen, wier stofwisselingsproducten als kwalijk riekende olieachtige druppels te voorschijn kwamen zodra zo'n gal onvoorzichtig werd aangeraakt en scheurde. ☞ De *Schizoneuragallen* hebben geen oeconomische waarde, hetgeen wel het geval is met vele andere soorten, vooral galappels vanden eik. Zoo wordt er een levendige handel gedreven in de Aleppogallen en Chinese galappels, die resp. 58% en 77% van het drooggewicht aan looizuur bevatten. Dit looizuur vindt toepassing in velerlei industrieën, o.a. bij de inktbereiding. Een opmerkelijk verschijnsel is, dat er bepaalde plantenfamilies zijn, die bij voorkeur door galvormende insecten worden bezocht. Zoo kennen we bij de Fagaceën (incl. de eik) negen honderd en één verschillende galvormen, bij de Compositen of Samengesteldbloemigen zes honderd vier en zestig. ☞ Omtrent de directe oorzaken der galvorming tast men nog in het duister. Malpighi was van meening dat „sapper” uit de lichamen der parasieten in dat van de voedsterplant terechtkwamen en zoo de gallen deden ontstaan, een veronderstelling, die niet bewezen kon worden en per slot van rekening de moeilijkheid slechts verschoof. Latere onderzoekers wezen op de mogelijkheid, dat de galvorming niets anders is dan een reactie op zeer afwijkende uitwendige omstandigheden, hetgeen ook moeilijk een „verklaring” kan worden genoemd en ofschoon in den laatsten tijd vele bijzonderheden aan het licht zijn gekomen, is het toch te verwachten dat het nog lang zal duren eer het vraagstuk van de oorzaken der galvorming zal hebben opgehouden te bestaan. AFER.

Foto Afer.

BLADGALLEN VAN *DRYOPHANTA FOLII*.

MERKWAARDIGE BLOEMEN.

ALS de lezer het plaatje ziet, dat hieronder is afgedrukt, zal het mij niet verbazen, als hij allereerst den indruk heeft met twee reigerachtige vogelkoppen, of met die van een Gekroonden Kraanvogel te doen te hebben. Vorm en houding der beide afgebeelde voorwerpen kunnen daar inderdaad, bij eerste aanschouwen, aan doen denken. Maar, het zijn geen vogelkoppen of -snavel, het zijn plantaardige voorwerpen, vreemde bloeiwijzen met vreemd gevormde bloemen, zooals wij die in onze flora niet kennen. Het zijn de bloeiwijzen van een Zuid-Afrikaansche plant, de *Strelitzia reginae* (Aiton), welke we ten onzent wel in gematigd-warme kassen kweeken, en die, een enkele maal, ook wel in bloemenwinkels te vinden zijn, in de wintermaanden, welke den bloeitijd der *Strelitzia's* uitmaken. Hoewel we dus nu overtuigd kunnen zijn, dat de afgebeelde voorwerpen geen spitse vogelkoppen vertegenwoordigen, maar echte bloemen zijn, toch staat het leven dezer bloemen met dat van vogels in het nauwste verband. Die bloemen worden n.l. door vogels bestoven, zooals insecten andere bloemen doen. En dat maakt het geval wel in hooge mate interessant, die onderlinge betrekking n.l. tusschen bloemen en vogels en het daarmede samenvallende uiterlijk der bloeiwijze. Men is hier geneigd aan de signatuurleer te denken, waarin men vroeger geloofde, n.l. dat bepaalde kenmerken van planten een aanwijzing zouden geven voor hare eigenschappen in een bepaalde richting van nut of geneeskrachtige beteekenis. ☞ Voor ik hierop verder inga, moet ik eerst met u den bouw der *Strelitzia*-bloemen bespreken; die wijkt zooals ik reeds opmerkte zeer van de ons meest bekende bloemen af, maar is toch zeer eenvoudig. Zij bestaan uit een bloemdek, z.g. kroonkelk, van drie opstaande oranjegele, toegespitste bloemblaaden, en twee binnenbloemblaadjes van anderen vorm, die stempel en meeldraden omsluiten en blauw gekleurd zijn. Die twee blauwe kroonkelkblaadjes liggen met de beide binnenzijkanten tegen elkander aan, en wel zoo dicht, dat ze samen schijnbaar één pijlvormig bloemblad vormen; daartusschen liggen de meeldraden en stijl verborgen, welke laatste met den driepuntigen stempel aan het einde naar voren steekt. Let nu eens op de afb. links en rechts op het plaatje. Ge ziet daar die aaneengesloten bloemblaadjes, waarvan de punt wordt verlengd door den stem-

Foto C. Steenberg.

MERKWAARDIGE BLOEMEN. BLOEMEN VAN *STRELITZIA REGINAE* (AITON) Z.G. ORNITOPHILE BLOEMEN, WELKE DOOR VOGELTJES BESTOVEN WORDEN.

pel. Gelijkt het niet op het vliegplankje van een duiventil? Ze vormen tezamen inderdaad een soort van platformpje, dat de vogeltjes als 't ware uitnodigt er op te komen zitten. Verder gaan kunnen ze niet, want daar staan twee oranjegele kelkkroonbladen recht overeind, de baan afsluitend, zoodat de weg voor den vogelsnavel als aangewezen is; die voert naar den nektar in de bloem! ☞ Alles herinnert bij deze bloemen aan vogels. De spitspuntige scheede, waaruit de bloemen ontspringen, gelijkt op den snavel van een reiger, en elke bloem afzonderlijk doet denken aan den opengesperden bek van een jongen vogel, die voedsel wil ontvangen, vooral goed te zien bij de linksche bloem van de rechtsche bloeiwijze! Maar wat gebeurt er nu als een vogeltje de bloem bezoekt, in zijn verlangen den nektar te bemachtigen? Dan gebeurt er iets, wat onze bewondering voor de ingenieuze inrichtingen en voorzorgen der natuur slechts kan verhoogen! Want, bij den druk van het vogellijfje zwikken de beide blauwe bloemblaadjes naar buiten om, waardoor het stuifmeel der helmknoppen bloot komt te liggen. Dit komt dan vanzelf in aanraking met de borst- en buikveertjes van het bezoekende vogeltje, waaraan de stuifmeelkorrels blijven zitten. Bij bezoek nu aan volgende bloemen, komt zulk een vogeltje met zijn met stuifmeel bepoederde borst- en buikveertjes allereerst in aanraking met den vooruitstekenden stempel dier bloem, welke bij rijpheid taai-kleverig is; waarmede de bestuiving heeft plaats gehad, en de bevruchting der bloem verzekerd is. Als er dus iets is wat een signatuurleer zou kunnen rechtvaardigen, zou het dus wel hier bij de Strelitzia-bloemen zijn! Maar, zoo denken wij, menschen, met *onzen* kijk op de dingen; echter, welke zijn de wetten der natuur? Die zijn souverain en storen zich niet aan onze opvattingen van toevallige uitkomsten en gelijkenissen. Wat wij zoo gaarne als bedoelingen der natuur aanmerken, zijn niet anders dan oorzakelijke gevolgen van verschillende omstandigheden en invloeden, die onze waarneming ontgaan, of waarvan we slechts na veel studie, onderzoek, vergelijking en nauwgezette overweging misschien iets te weten kunnen komen. ☞ Maar keeren we tot de feiten terug! Die zijn, dat vogeltjes de Strelitzia-bloemen bezoeken, en deze bij hunne bezoeken bestuiven, en wel zóó, dat van de eene bloem het stuifmeel op den stempel van een andere bloem wordt overgebracht, waardoor z. g. kruisbestuiving tot stand komt, die voor vele planten allereerste voorwaarde is, om goede, kiemkrachtige zaden, dus een sterke nakomelingschap voort te brengen. ☞ De vogeltjes die in Afrika de bestuiving der bloemen bij verschillende planten bezorgen, zijn z.g. honigvogeltjes of honigzuigertjes, welke er in groot aantal van soorten voorkomen. De honigzuigertjes, vertelt *Brehm's „Tierleben“*, zijn in bijkans 250 soorten en ondersoorten over een groot deel van Afrika verbreid. Waar zij voorkomen, zijn zij veelvuldig, en daardoor een buitengewoon sierraad van wouden, boschjes en tuinen. Hun verschijning en bedrijvigheid is hoogst aantrekkelijk; want zij behooren tot de schranderste en bekoorlijkste leden harer orde (die der *Passeriformes*). Men treft ze geregeld paarsgewijs aan, en, slechts korten tijd na den broedtijd, in kleine groepjes, die zich spoedig in afzonderlijke paartjes oplossen. Elk zoo'n paartje kiest zich dan een gebied

van tamelijk groote uitgestrektheid, en bewaakt dit naijverig tegen andere paartjes van dezelfde soort, terwijl het verschillende soortverwanten duldt. Binnen dit gebied zijn de honigzuigertjes overal op te merken. Zij verschijnen met een zeker regelmaat op bepaalde plaatsen, en stellig daar, waar een boom in bloei staat; zij komen vaak in tuinen en houden de zich daar zonder schuwheid tegenover de menschen, in de onmiddellijke nabijheid der woningen, op. Als in Noord-Oost-Afrika de Vijgencactus bloeit, wordt het daar een verzamelaarsplaats van alle soorten die in zoo'n streek voorkomen. Dit geldt ook voor de bosschen, als daar alleen, onder de andere boomen, een bloeiende Mimosa staat, en ook voor alle andere boomen, welke bloemen insecten aantrekken.

(Stot volgt).

A. J. VAN LAREN.

Spreekwoorden en -wijzen aan het buitenleven ontleend.

ONZE taal is rijk aan spreekwoorden en spreekwijzen die aan het buitenleven ontleend zijn. Vele er van hebben betrekking op boomen en planten: *men moet geen oude boomen verzetten, hooge boomen vangen veel wind, door de boomen het bosch niet zien, een boom valt niet met den eersten slag; in de boonen zijn (in de war zijn), ieder moet zijn eigen boonen (of peultjes) doppen, ik ben een boon (of boontje) als 't niet waar is; men doet iets te hooi en te gras; ook neemt men wel eens te veel hooi op zijn vork, en aan iemand die haast heeft wordt soms spottenderwijs gevraagd: moet je uit hooien? Hij is in zijn knollentuin, oorspronkelijk zeker van een haas gezegd (volgens Prof. Stoett), doet ons ook denken aan het buitenleven. De verkwister eet zijn koren groen. Dat er geen koren is zonder kaj weet ieder boer; ook dat onkruid niet vergaat, en dus moet worden uitgewied. Niet minder talrijk zijn de spreekwoorden en spreekwijzen aan het dierenrijk ontleend: *Als het kalf verdronken is, dempt men den put, men grijpt de koe bij de horens, men noemt**

Foto C. Steenbergh.

DE ST.-MAARTENSKERK TE TIEL, UIT HET OOSTEN GEZIEN.

geen koe bont of er is een vlekje aan, en men kan niet weten hoe een koe een haas vangt; ook moet men buiten wonen om in letterlijken zin oude koeien uit de sloot te halen, terwijl het wel meestal veehouders zullen zijn, die, ook alweer in letterlijken zin, over koetjes en kalfjes praten. Een melkkoetje is voor een boer een gelukkig bezit, vooral als hij niet veel in de melk te brokken heeft, of zijn schaapjes nog niet op het droge heeft. De schaapherder weet, dat als één schaap over den dam is, er spoedig meer volgen en dat er veel makke (of tamme) schapen in een hok gaan; wie varkens houdt, dat veel varkens de spoeling dun maken. Als de vos de passie preekt, boer, pas op je ganzen — zegt de spraakmakende gemeente, overtuigd, dat een vos wel zijn haren verliest, maar niet zijn streken. Ook stedelingen houden wel kippen. Maar men denkt toch onwillekeurig aan het buitenleven, als men spreekt van met de kippen op stok gaan. Intusschen kan ook een stadsmensch er als de kippen bij zijn. Naar ik vermoed, is het ook een boer geweest, die boven zijn deur schreef:

Ik haan kraai koning

In deze woning,

waaronder zijn vrouw de regels plaatste:

Als ik vrouw hen

Niet thuis en ben.

Mr. C. BAKE.

DE GROOTE OF ST. MAARTENS- KERK TE TIEL.

DE tijd, dat de voorheen zoo drukke koopstad Tiel er zich op beroemen mocht, de grootste kerk in Gelre en Zutphen te hebben, is reeds lang voorbij. De samenstellers van de „Voorloopige Lijst der Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst” vonden de Tielsche kerk voor het eerst vermeld in 1325. In 1327 verkreeg zij een aflaatbrief van Paus Johannes XXII en later van verschillende „Opperbisschoppen en Bisschoppen vele sierlijke voorrechten”. De kerk is niet — en dit heeft zij met de meeste kerken gemeen — in één tijdvak onder één leiding gebouwd; het was hier als elders: vergrooten, afbreken, bouwen. De oorspronkelijke kerk was vermoedelijk een halvenkerk van drie beuken. In 1389 werd begonnen met een transept of kruiswerk met priesterkoor tegen het schip aan te bouwen. De kruiskerk was in 1410 voltooid. Het priesterkoor met het hoogaltaar werd naar het toenmalige gebruik door een koorhek met doxaal van de volkskerk afgesloten. — In één van de drie gerestaureerde ramen — de andere zijn bij vorige restauraties hopeloos verknoeid — leest men onder een schreeuwend-modern gebrandschilderd glas Gezang 274, vers 5:

Wij reizen met elkander;

Wij wandlen hand aan hand; enz.

Van die stemming bleek ruim vijf eeuwen weinig. Over de gestoelten in de kerk ontstond hevige verdeeldheid. Waarschijnlijk vond ze haar oorzaak in onderlingen naijver van de bezitters der banken. Om den twist te beslechten, wist men niet beter te doen dan ze alle (op Goeden Vrijdag 1409) stuk te slaan. In 1560 begon Mr. Cornelis van Gouda met een nieuwe uitbreiding, waardoor de kerk een lengte van 79,5 ellen verkreeg. De bouwmeester zag het werk niet voltooid; de Hervorming drong te Tiel door, zonder geweld, — dank zij de leiding van den machtigen ambtman Claes Vijgh en na 1578 van zijn zoon Dirk, „den koning van Tiel” — maar het werk aan de St.-Maartenskerk legde zij stil. In 1580 werd de eerste predikant beroepen en de kerk was toen „gezuiverd” van haar twintig altaren en van alles, wat aan den Roomschen eeredienst herinnerde. In 1648 werd het priesterkoor nog gedekt, maar dit dak was in 1663 zoo verweerd, dat besloten werd het af te breken. Het koor zelf werd herschapen in een schuur en in 1785 in een paardenstal voor de ruitery, die te Tiel in garnizoen lag. Ook dit overblijfsel verviel langzamerhand en in 1846 verdween de laatste stoffelijke herinnering aan den vroegeren toestand door het afbreken van een boog boven den rooster, die oudtijds de vrij loslopende St.-Antoniusvarkens van het kerkhof moest keeren. De gravure van Abraham Rademaker (1675—1735) geeft den toestand weer kort na 1731 en niet, zooals velen meenen, in 1803. Een stukje boog, uitstekende aan de zuidoostelijke punt der kerk en twee dichtgemetselde bogen (op de afb. op bladz. 284 is er één van te zien) is alles wat van dezen 48 Meter langen uitbouw overgebleven is. De kerk kreeg een nieuwen toren in 1431. De kerkmeester Dirk Adamsz. was er de bouwmeester van. Toen de toren echter tot den nok van de kerk was opgetrokken, bleek hij te zwak van onderbouw en begon hij sterk over te hellen. Onder de kerkmeesters Paulus Nicolaesz. en Gijsselbrecht Philipsz. is hij in 1440 geheel afgebroken en werd met den bouw van een nieuwen aangevangen. Deze was elf jaar later voltooid. Het mooie tufsteenengevaarte, in laat-Gothischen stijl opgetrokken, mist zijn oorspronkelijke hooge spits. Door den hevigen storm van 10 Januari 1558, die ook de torens te Haaften, Wamel en elders havende, werd ze op het kerkdak geworpen. De tegenwoordige afdekking geeft den toren een plomp aanzien. In 1551 liet het kerkbestuur bij Jan Moer te Den Bosch klokken gieten; in

Foto C. Steenbergh.

DE ST.-MAARTENSKERK TE TIEL. ZUIDELIJKE BEUK MET OUDE DOOPKAPEL. TEGEN DE WANDEN ZERKEN EN ROUWBORDEN.

1552 nog eenige, waarmee het klokkenspel volmaakt was. Het kostte 2000 Carolusguldens, behalve de spijs van twee groote, oude klokken. De zwaarste klok, de Maria, woog 8000 pond, de Jezus, afkomstig uit de oudere St.-Walburgkerk, 1500 pond. In 1880 zijn drie klokken, alle gebarsten, waaronder de Maria, verkocht naar Utrecht. Thans hangen

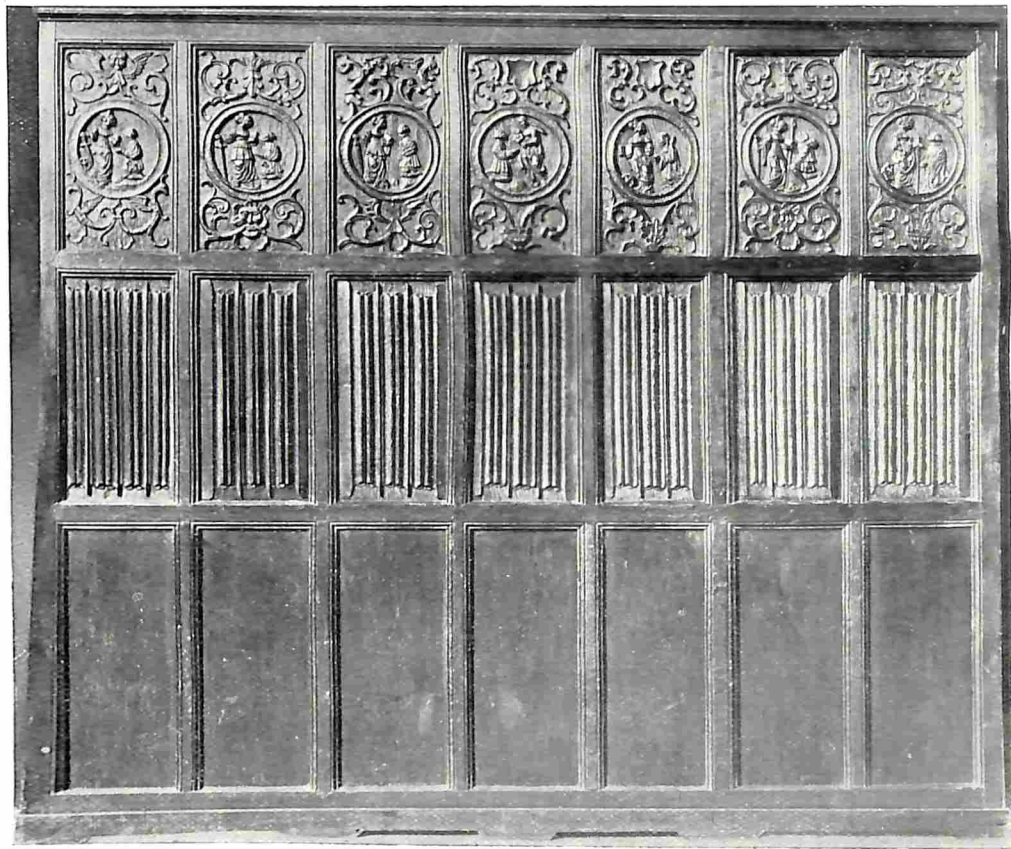

Foto C. Steenbergh.

DE ST.-MAARTENSKERK TE TIEL. FRAAI BESNEDEN WANDBETIMMERING MET VOORSTELLINGEN VAN ZES EPISODEN UIT HET LEVEN DER H. KATHARINA. IN HET MIDDEN DE H. MAAGD MET HET KINDEKE JEZUS.

in den toren nog vier klokken, waarvan drie in 1552 en één in 1554 gegoten door Jan Moer. In 1589 werd in den toren een uurwerk geplaatst, dat de magistraat van soldaten had gekocht. In 1624 werd een nieuw, dat de heele en de halve uren sloeg, aanbesteed voor acht stuivers het pond. ☞ De St.-Maartenskerk is herhaaldelijk „gerestaureerd”, het laatst in 1898—1899, zooals op het gebrandschilderde raam in den oostelijken gevel te lezen is. De kosten bedroegen 15000 gulden, ongerekend / 3000.— voor restauratie van het orgel. Blijkens het jaartal 1720 en de namen der burgemeesters A. van den Steen en G. van Altena op het orgel beschikte de gemeente al lang voor 1780 — welk jaartal door de „Voorloopige Lijst IV” wordt opgegeven — over een orgel. Het heeft 948 sprekende pijpen, 24 registers, 2 klavieren en een vrij pedaal. De klank is mooi en vol. ☞ Veel van het stijlvolle heeft het gebouw bij deze restauratie ingeboet. De banken tegen de pilaren zijn verdwenen, evenals de overhuivingen der gestoelten; de motieven der gekleurde glazen, waardoor het schip der kerk licht ontvangt, en het hierboven genoemde kaleidoskopische gedenkraam passen niet in de Gothische omgeving, afgezien van de weinig kunstvolle uitvoering; het witgeverfde linnen tegen de overkapping is gebleven; aan de ramen met hun ijzeren stijlen is niets gewijzigd. ☞ In de laatste jaren betreedt de Kerkelijke Commissie, op wie de zorgen voor onderhoud van het gebouw rusten, op initiatief van den kerkvoogd W. ten Bosch kunstzinniger banen. Bij een klein herstellingswerk in den zuidwestelijken hoek der kerk ontdekte hij eenige jaren geleden, dat een daarachter gelegen vertrek, vroeger als pakhuis verhuurd, oudtijds verbonden geweest moest zijn met den zuidbeuk der kerk. Na verwijdering van het later aangebrachte metselwerk was de oude doopkapel (1554) met haar kruisribgewelf op fraai bewerkte vrijstaande zuilen, in haar oorspronkelijken vorm hersteld. Het was een gelukkige gedachte van de kerkvoogden de drie eikenhouten lambrizeeringen, die voor 1898 achter de Weeshuisbanken (de vroegere Gildenbanken) en later bij den ingang der kerk geplaatst waren, in deze kapel onder te brengen. Zij zullen uit den aanvang der 17e eeuw zijn en vertoonen in het snijwerk den fijnen kunstzin en de geoefende hand van een meester. Zij zijn over het geheel goed bewaard gebleven. Over de beteekenis van de hier afgebeelde bestond tot 10 October j.l. onzekerheid, toen ondergeteekende wees op het gebroken wiel, op zes van de medaillons voorkomende. Op de foto is het het best

Foto C. Steenbergh.

DE ST. MAARTENSKERK TE TIEL.
GRAFMONUMENT VAN STEVEN VAN
WELDEREN.

zichtbaar op de vijfde afbeelding (v. l. n. r.). Hieruit blijkt, dat de voorstellingen het leven der H. Katharina van Alexandrië († 307) betreffen. ☞ De overlevering gewaagt van een miraculeus beeld, dat zich in deze kapel zou hebben bevonden. Nadat de beeldenstormers dit beeld het hoofd hadden afgeslagen, verenigde zich dit oogenblikkelijk weder met den romp. Bij herhaling voltrok zich ditzelfde wonder. Eerst nadat het beeld in roode doeken was gehuld, kon het hoofd, en nu blijvend, ervan worden gescheiden. Ik trof deze lezing der legende eenige maanden geleden aan in een feuilleton van Pater Kooymans in „Het Huisgezin”. ☞ Boven den ingang der kapel hangt het rijk bewerkte monument ter gedachtenis van Mr. Jacob Nicolaes van den Steen, in leven Heer van Ommeren en Wayestein, Raad en Eerste Rekenmeester van Gelre, Curator der Hoogeschool te Harderwijk, Burgemeester van Tiel, enz. (1695—1777). Ook van zijn echtgenoot Maria Françoise van Eck van Panthaleon (1703—1778), van zijn ouders Arent van den Steen en Cornelia Verbolt, en van verschillende andere leden dezer familie zijn fraaie rouwborden in de kerk aanwezig. Het zijn geschenken van de familie Van Lidth de Jeude te Tiel. Nog is er een rouwbord van Arnoldus van Leeuwen, † 22 Aug. 1775, in leven Burgemeester, Schepen

en Raad van Tiel. ☞ Bij de kapel in den zuidmuur der kerk is een raam door Mevr. Ten Bosch—Van Wessem geschonken, „ter eerbiedige herinnering”, zooals een Latijnsch onderschrift van het familiewapen luidt, „aan Adrianus van Wessem, doctor in de beide rechten, overleden op 79-jarigen leeftijd den 15en Juli 1913”. Mr. A. van Wessem, in de letterkunde bekend als Adrianus Arena, de geestige vertaler van eenige „Immortellen” en „De Zelfmoordenaar” van zijn boezemvriend Piet Paaltjens (François Haverschmidt) stelde buitengewoon levendig belang in het Hervormde gemeentelieven. Dit raam en de twee andere zijn in goeden stijl gerestaureerd. De ijzeren spijlen zijn vervangen door baksteenstijlen, de ruiten door gekleurd kathedraalglas, in lood gevat. In tegenstelling met andere Gothische kerken is de lichtoppervlakte in de Tielsche niet groot. ☞ Boven de kapel ligt de consistoriekamer. Een zeer fraai bewerkte eikenhouten trap, waarvan door gemis aan voldoende belichting geen foto genomen kon worden, leidt naar dit vertrek, dat omstreeks 1550 gebouwd werd als bibliotheek voor den vicaris van St.-Maarten, Mr. Rudolphus Roeck. Zijnaanzienlijke bibliotheek, verrijkt door belangrijke schenkingen van andere vicarissen, is spoorloos verdwenen. Het is te hopen, dat de heer Ten Bosch zijn plan, deze mooie trap in de kerk te plaatsen, verwezenlijkt mag zien. ☞ Bezienswaardig bovenal is het praalgraf van Steven vrije Baron van Welderen (geb. te Tiel 5 Jan. 1662, overl. te Bergen in Henegouwen 9 Nov. 1707). Het is voor het grootste deel van wit marmer met het borstbeeld van Van Welderen in het midden voor de voeten van de zinnebeeldige voorstelling van den Tijd, staande in een nis van Napolitaansch marmer; boven, het geslachtswapen, geflankeerd door twee engelen, dragende aan slingers de 16 kwartieren; naast de portretbuste zitten twee treurende kinderen. Geheel de groep is omgeven door vaandels, trommen, kanonnen, musketten en ander wapentuig. Onder de groep worden op een zwart marmeren bord in gezwollen Latijn met gouden letteren 's mans daden vermeld — hij stierf als brigade commandant; 18 bloedige veldslagen, waaraan hij deelnam, worden met name genoemd — en een bas-relief, een veldslag voorstellende, voltooit het geheel. ☞ Mr. J. W. Staats Evers noemt in zijn werk „Gelderlands Voormalige Steden” blz. 249 als maker den bekwaamen Antwerpschen beeldhouwer Jean Baptist de Xavery (1697—1752 of '53). Op het monument staat: I. Mast Ultraject fecit, terwijl de „Voorloopige Lijst” J. Snoek opgeeft als maker van de portretbuste. I. Mast zal wel zijn de

Utrechtsche beeldhouwer J. van de Mast, die met Xavery samengewerkt heeft aan de veriering van de vorstelijke woning Zijdebalen, welke David van Mollem in het begin der 18e eeuw even buiten Utrecht liet bouwen. Arnold Hoogvliet brengt in zijn in 1740 verschenen „Hofgedicht Zijdebalen” hulde aan:

„Van de Mast; hoe schoon heeft die den kinderplicht,
Daar Helt Eneas draagt zijn Vader op de schouderen,
Vertoont”

De „dichtgeest” van dezen poëet staart lang

„Op 't zinnebeeltwerk van twee marmersteenen ronden,
Zoo kunstigh uitgewrocht door schrandren Xaverij”.

Xavery en Van de Mast hebben elkander dus gekend. De heer Ten Bosch oppert de meening, dat Xavery wellicht de ontwerper van het monument is geweest. ☞ Een, voor de plaatselijke geschiedenis, zeer belangrijk werk is kortgeleden voltooid: het plaatsen tegen de kerkmuren van 33 zerken, waardoor zij voorgoed tegen verdere uitslijting zijn gevrijwaard. Door terzake bevoegden zijn de opschriften der zerken ontcijferd, de wapens beschreven en de uitkomsten van een „Beschrijvende Catalogus der Grafzerken en Grafborden

in de Groote Kerk te Tiel", waarnaar wij den belangstellenden lezer verwijzen. Slechts enkele aanvullingen volgen hier. ☼ Kort na den bouw der kerk zal ook hier het gebruik wel zijn doorgedrongen, dat de gezeten poorters zich in de kerk lieten begraven. Een besluit van de kerkmeesters in 1460 stelde het dekken van een graf met een zerk van ten minste 4 voet breedte verplichtend. Kort na dezen tijd neemt de grootte der zerken met den maatschappelijken stand van den overledene of met den grafschappelijken verwanten toe, zodat men onder de hier geplaatste zerken rijk bewerkte vindt, groot genoeg om vier graven te dekken en duizenden ponden zwaar. Die van Dirck Nernyck (1539) weegt meer dan 5000 K.G. Van bescheidener afmetingen en gewicht is de zerk, die eenmaal het graf dekte van den om zijn Remonstrantsche gevoelens ontslagen predikant Alardus de Vries († 1636). Men vertelt, dat deze, na zijn ontslag als kruidenier te Utrecht rijk geworden, in zijn testament bepaalde, in Tiel begraven te moeten worden. „Men had hem daar niet willen hebben bij zijn leven, men zou hem er moeten dulden na zijn dood”.

☼ In de zeventiende eeuw werd het gebruikelijk om in tegenstelling met de groote pracht, die in de 15e en 16e eeuw de grafzerken en monumenten kenmerkt, op het grafsteente alleen den naam of slechts de voorletters te vermelden. Vaak leidde dit tot groote onduidelijkheid. Op een der zerken is uitgehouwen een hoofdletter D, aan en stok waarvan de hoofdletter R is vastgehecht; in den krul van een daarnaast staande P is een S gebeiteld, welk geheel beteekenen moet: De Riemer Possessor (eigenaar). ☼ Bij verkoop van graven ging de zerk in eigendom aan den nieuwen eigenaar over. Dikwijls betoonde de nieuwe bezitter weinig piëteit voor zijn voorganger „op de reize, waarvan niemand wederkeert”. Namen en wapens werden geheel of gedeeltelijk uitgehakt en vervangen door andere. Zoo ontstonden, in het op de zerk gebeitelde, duisterheden, die wel niet meer zullen opgehelderd worden. ☼ Aan het werk der commissie kleven stellig, als aan alle menschenwerk, fouten; toch verdient het de aandacht van allen, die in genealogie en plaatse-lijke geschiedenis belangstellen.

J. D. H. VAN UDEN.

KONINGEN IN BALLINGSCHAP

door
CHARLES G. D. ROBERTS.
(Vervolg). 20)

Doch nu was, niettegenstaande al zijn weergalooze kracht, moed en slimheid, het spel van den Grijsen Meester uitgespeeld. De wispelturige schikgodinnen der wildernis hadden zijn vonnis geveld. Twee aanvliegende lussen tegelijk kon hij niet afweren. En eenigen tijd later, nadat een lus hem de keel zoo effectief had dichtgeknepen dat hij het bewustzijn verloor, werd hij wakker en bevond dat hij zóó stevig gebonden was dat hij geen poot kon verroeren, en dat zijn machtige kaken gevangen zaten in een vreemde kooi van riemen en staal. Hij werd op de slee gebonden, en snel door het woud — dat woud waarvan hij zich zoo lang heer en meester had gevoeld — getrokken achter zijn twee overwinnaars aan. Zijn eenige povere troost was dat het vreeselijke, pijnlijke ding van zijn bloedenden poot was genomen, die echter ontzettend verlangde naar het pijnstillend likken van zijn tong.

TWEDE HOOFDSTUK.

Gedurende de inspannende en gevaarlijke weken waarin Kane cipier was van zijn gevreesden gevangene, verminderde zijn respect voor den ontembaren geest van het grimmige dier geenszins, doch geen oogenblik aar-

zelde hij wat aangaat de toekomstige bestemming die hij voor zijn gevangene op het oog had. Hij voelde dat hij zoowel rechtvaardig en menschlievend handelde, indien hij den prachtige wolf naar den dierentuin zond waar, hij goed verzorgd zou worden, terwijl er tevens nog een opvoedende invloed van hem zou uitgaan. En het was met gevoelens van onvermengde vreugde dat hij een officieele dankbetuiging ontving van het genootschap, voor zijn gewaardeerde, en in sommige opzichten unieke gift. ☼ Het was ongeveer anderhalf jaar later dat Kane gelegenheid had de stad zijner Alma Mater te bezoeken. Zoo spoedig mogelijk haastte hij zich naar de kleine diergaarde die reeds den wijschen naam van „Artis” droeg. Er waren een paar hertekampen met verschillende Noord-Amerikaansche soorten — want het genootschap was van plan zich te specialiseeren in inheemsche in-'t-wild levende dieren. Er waren elanden, rendieren, een paar beren, wasberen, vossen, stekelvarkens, twee prachtige puma's, een tamelijk aftandsche, ja, tandelooze tijger

en dan de Grijsen Meester, eenzaam in zijn kooi! ☼ Een onfeilbaar instinct voerde Kane recht naar die kooi, die onmiddellijk grensde aan die der puma's. Toen hij naderbij trad, zag hij een groote, grijze gedaante almaar op en neer loopen, achter de tralies, met een zekere afgemeten rusteloosheid die sprak van ondragelijke verveling. Toen hij voor de kooi ging staan, zag Kane dat de oogen van den grooten wolf niets in zich op namen van wat er om hem heen gebeurde, doch dat ze nevelig waren van 't een of ander verre visioen. Toen hij de uitdrukking erin waarnam en bedacht wat die oogen zich wel moesten herinneren en waarnaar ze hunkerden, begon hij er hartzeer van te krijgen. Hij verweet zich voor het eerst, dat hij dit prachtige dier gedoemd had tot smadelijke ballingschap en gevangenschap, dit dier dat minstens verdiend had vrij te sterven. Terwijl hij hier nog, half kwaad op zich zelf, over stond te denken, bleef de Grijsen Meester plotseling staan, en zijn smalle neusgaten rimpelden zich. Misschien waaide er in Kane's kleeren nog de een of andere geur van de sparrewouden, de een of andere scherpe lucht uit de ceder-moerassen. Hij wendde zich om en keek Kane recht in de oogen. ☼ Er lag onmiskenbaar een herkenning in dien diepen blik. Maar ook lag er, voor Kane's licht opgewekte verbeelding, een matelooze haat en een onzeggelijke maar onversaagde wanhoop in. Terwijl hij zich zelf beschuldigde van een grof, onmeedogend gebrek aan inzicht in zijn wilde woudbewoners die hij meende zoo goed

te kennen, keek hij op en zag het beschilderde bordje op zich neerkijken, precies zooals hij reeds verwacht had: *Canis Occidentalis*

Oostelijk Noord-Amerika

Geschenk van den heer Arthur Kane.

☼ Dit gezicht vervulde hem met afkeer. Hij had een dwazen drang, om het er af te rukken en zich te vernederen door om genade te smeeken voor het zwijgende dier daar achter de tralies. Maar toen hij wéér keek, had de Grijsen Meester zich afgewend, en liep reeds weder op en neer, almaar op en neer, met die innerlijke, verre visie in de oogen. Kane voelde zich diep ongelukkig door dit ondragelijk eentonige op en neerlooopen, alsof 't reeds voortduurde van 't oogenblik af, dat hij dit vonnis over zijn overwonnen tegenstander geveld had, en alsof 't zoo altijd zou voortduren. Door vleiende woordjes, door middel van schrill, plotseling fluiten, door het nabootsen van uil, ijsduiker en hert, wat al de jongens in de diergaarde bewonderend om hem heen deed staan, trachtte hij tevergeefs nogmaals de aandacht van den gevangene te trekken. Doch niet eenmaal, zelfs niet voor een ondeelbaar oogenblik, wendde de Grijsen Meester de oogen. En even daarna, boos en

Foto C. Steenbergh.

DE ST.-MAARTENSKERK TE TIEL.
GRAFBOORD VAN MR. JACOB NICOLAAS
VAN DEN STEEN

vol zelfverwijt, draaide Kane zich op de hielen om en ging naar huis, vervolgd door het enthousiasme der kleine jongens. ☼ Hierna ging Kane bijna elken dag naar „Artis”; doch nooit weder gelukte het hem de aandacht van den wolf te trekken. En steeds wekte dat rusteloze heen en weerloopen het bitterste zelfverwijt in hem. Half onbewust, maakte hij er een soort van boetegang van, tot hij zich eindelijk begon over te geven aan dwaze, sentimentele plannen om te trachten den gevangene los te koop. Doch beseffend dat een dergelijke poging hem voor altijd belachelijk zou maken, en dat zulk een gevaarlijk en geducht dier nergens vrijgelaten kon worden, troostte hij zich met het voornemen nooit meer een vrijheidlievend, ontombaren bewoner der wildernis gevangen te zullen nemen. Hij zou ze doden, of ze met rust laten. ☼ Op zekeren morgen, van plan om het pijnlijke van dat eeuwige, hopeloze op en neer loopen te verbreken door den wolf aan zijn maal te verrassen, ging Kane heel vroeg naar de diergaarde vóór nog een der gewone bezoekers aangekomen was.

Hij bevond dat de dieren reeds gevoerd waren. De kooien werden gereinigd. Hij wenschte zich geluk met zijn tijdige komst, want dit zou hem een nieuw inzicht geven in het doen en laten van de dieren jegens hun oppassers. ☼ De hoofdoppasser was toevallig iemand van langdurige ervaring, wat betreft wilde dieren, die hij had opgedaan in een van de voornaamste zoölogische tuinen van het land. Lange omgang met de dieren had hem echter een zeer gevaarlijke karaktereigenschap bijgebracht, namelijk minachting. En hij had zijn positie verloren door een karakterfout die onvergeeflijk is in een dierenoppasser, namelijk: dronkenschap. Dank zij dit feit, hadden de onervaren autoriteiten van de kleine diergaarde zich tegen een betrekkelijk matig loon van zijn diensten kunnen verzekeren — en wenschten zichzelf geluk met het bezit van een schat. ☼ Op dien specialen morgen was Biddell alles behalve normaal. Hij was bezig de kooi der beide puma's te reinigen en deed tegelijkertijd wanhopige pogingen om zijn toestand niet te verraden. De

twee grote katten schenen niets bijzonders aan hem te bemerken en gehoorzaamden hem, gemelijk, zooals gewoonlijk; doch Kane merkte op dat de groote wolf, hoewel hij naar gewoonte op en neer liep, de oogen op den man in de kooi daarnaast inplaats van op zijn heimelijke visioenen gevestigd had. Biddell had de beide puma's teruggedreven door de deur die van de open kooi toegang gaf tot de ruimte die hun als hol diende en had de deur achter hen dichtgedaan. En toen, na zijn werkzaamheden daar beëindigd te hebben, ontgrendelde hij de stevige deur tusschen deze kooi en die van den wolf, en ging erdoor, de deur even latend aanstaan. ☼ Biddell was natuurlijk gewapend met een stevigen gaffel; doch hij hield hem onder 't werk zeer achteloos, alsof hij den somberen wolf reeds lang geleden geleerd had zich op een afstand te houden. Doch vandaag deed de wolf zonderling. Zwijgend ging hij achteruit, zooals hij dat altijd deed, doch fixeerde den man met een blik, waarin, naar het Kane toescheen, alles behalve vrees lag. Het stijve haar rees lichtelijk overeind langs zijn nek en de krachtige schouders. Kane kon niet nalaten zich geluk te wenschen dat hij niet in de schoenen van den oppasser stond. Doch hij kwam tot de slotsom dat alles wel in orde zou zijn, omdat Biddell geacht werd 't klappen van de zweep te kennen. ☼ Toen Biddell aan de plaats kwam waar de wolf stond, week

deze onwillig achteruit, doch met dien sinistren, starenden blik, die Kane zoo getroffen had. Hij vroeg zich af of ook Biddell het opmerkte. Hij was juist op het punt hem er over te spreken door de tralies heen, toen hij toevallig opzij keek naar het hok der puma's. In zijn benevelde toestand had Biddell vergeten de binnendeur te sluiten die de beide ruimten daarachter verbond. De puma's waren er stiltejes door gekomen en door den achtersten ingang weer in hun hok beland. Toen zij de deur naar het wolvenhok op een kier zagen staan, waren zij er naar toe geslopen; en nu was de leider van het tweetal bezig haar met een grooten klauw geruischloos open te duwen. ☼ Kane slaakte een waarschuwend kreet. Er waren geen woorden noodig om dien kreet te vertolken, en de oppasser, nu geheel nuchter, draaide zich bliksemsnel om en zag wat er gebeurde. Met een kort bevel stormde hij toe om de puma's terug te drijven en het hek te sluiten. Doch de eene was er reeds door, en de andere versperde den weg. ☼ Op dit oogenblik, terwijl Kane snel opzij keek om te zien of er ook hulp in 't zicht was, schoot de Grijze

Meester de kooi door. Kane kon 't niet duidelijk zien, zóó snel gebeurde het, of de man of de binnendringende puma het doel van dien dolle rush was. Doch het volgende oogenblik lag de man op den grond, met den zwijgenden wolf en de brullende puma elkaar in een doodelijken greep omvattend boven op zich. ☼ Doodelijk verschrikt en om hulp roepend rukte Kane aan de tralies, doch er was geen enkele manier te bedenken om binnen te komen daar de deur op slot was. Hij zag dat de wolf er in geslaagd was zijn tanden in de keel van den puma te zetten, doch dat daarentegen de klauwen van de groote kat den wolf vreeselijk havenden. Toen sprong de tweede puma toe, en vloog brullend op den rug van den wolf, waardoor deze op den grond rolde. ☼ Op dit oogenblik rolde Biddell van onder den brullenden, zich kronkelende hoop uit, en kwam wankelend overeind, bloedend, maar oogenschijnlijk ongedeerd. Met zijn vork en gelaarsden voet wierp hij zich verwoed op de strijdenden en trachtte hen te scheiden. Na wat Kane een eeuw leek,

slaagde hij erin den tweeden puma weg te drijven door het hek, dat hij afsloot. Toen keerde hij naar de vechtenden terug. ☼ Doch hij had nu weinig meer te doen, want het gevecht was gedaan. Hoewel algemeen wordt aangenomen dat geen wolf feitelijk op kan tegen een puma, had de Grijze Meester met zijn enorme kracht en zijn listige vecht-taktiek, zich misschien kunnen handhaven tegen zijn eersten tegenstander. Doch tegen twee was hij machteloos. De puma, vreeselijk gehavend, hurkte nu, blazend, op het niet meer weerstand biedende lichaam van den wolf. Biddell dreef den overwinnaar eraf en in een hoek, waar hij zijn flanken met zijn zwaren staart lag te geeselen. ☼ De oppasser was nu volkomen nuchter. Een lange blik op het lichaam van den grooten wolf overtuigde hem dat alles voorbij was. Hij wendde zich om en zag Kane's bleke gezicht zich tegen de tralies drukken. „Ik had duizend dollars zei hij op spijtigen toon. „'t Was een prachtbeest, en we krijgen nooit zoo'n wolf terug!” „Nou, Biddell,” zei Kane, „'t eenige waar hij op uit was!” ☼ Toen keerde hij zich om en geweest was.

(wordt vervolgd).

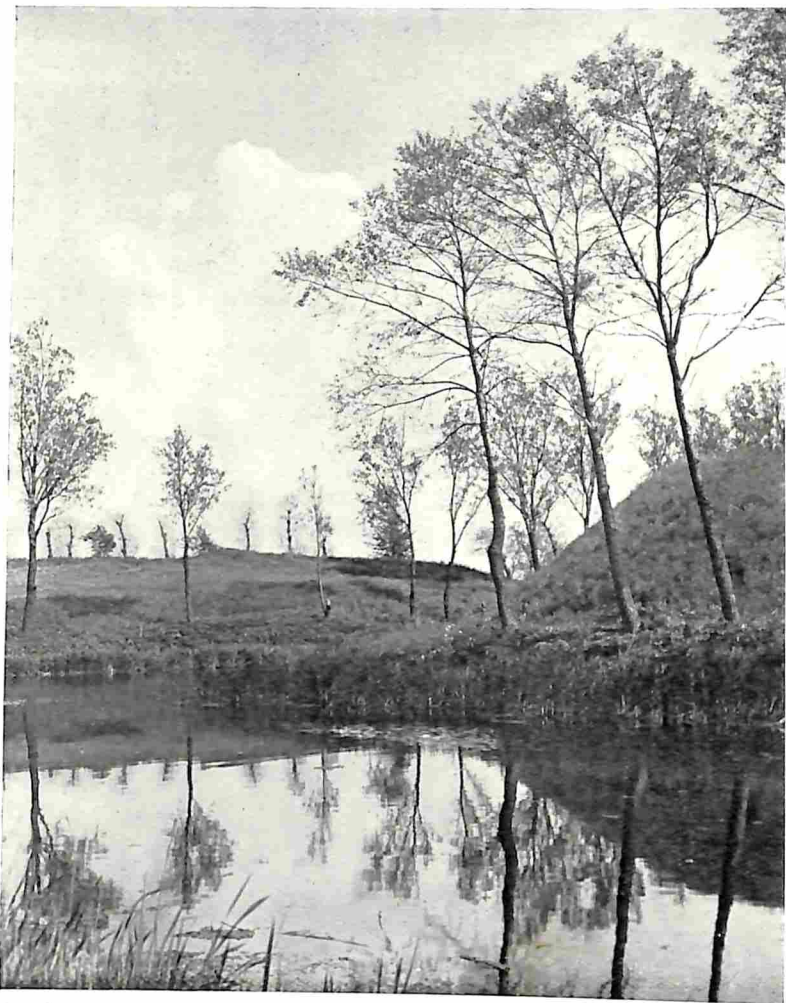

Foto J. H. Sluiter.

VOORZOMER.